

MEZŐVÉDŐ- ÉS SZÉLFOGÓ ERDŐSÁVOK FENNTARTÁSA

MIRE KELL MINDENKÉPPEN FIGYELNI?

A BEVÁLT GYAKORLAT CÉLJA

A fő cél a jövedelmezőség fokozása a hozam növelésével – legyen az akár a szántóföldi növény hozama, akár a védősávok faterméshezama. A gondozás célja, hogy lazán tartsa a talaj felszínét, s így csökkentse a párolgást és segítse a vízgyűjtést. A talajt szárító (versengő) gyomok eltávolítása.

A GYAKORLAT LÉNYEGE

A fenntartás módszerei:

A különböző beavatkozásoknak a védősáv fejlődéséhez kell igazodnia, ügyelve a hófogó funkcióra is (korlátozott fahasználat). Ha a csemeték mérete már nem teszi lehetővé gépek használatát, akkor a gyommentesítést adapteres kézi fűkaszával kell végrehajtani. A sorok szükség esetén kézzel ápolhatók. A fiatal erdősávokat és élősövényeket a záródás eléréséig gyommentesen kell tartani, a hiányokat pedig pótolni kell, különösen a szél felőli oldalon és a széleken (konténeres csemetékkel a pótlás a téli fagyos és a nyári aszályos időszakok kivételével bármikor elvégezhető). Pótlásra az árnyékos oldalon csak árnyéktűrő, a napos oldalon csak fénykedvelő fajok alkalmazhatók. Csak a főfafajokat pótoljuk, a mellékfafajokat és cserjéket csak nagy üres foltok esetén. Pótlásra a többenél egy mérettel nagyobb csemetét használjunk. A szegélyeket csak a hófúvásveszélyes időszak elmúltával szabad visszavágni. Csak a külső sorok agresszív bozótját és a nyárákat szükséges visszavágni – utóbbit az első évben az 1/3-áig. Az erdősávokat kisebb eréllyel kell gyéríteni, mint a gazdasági erdőket. Az aljnövényzet és a zárt szegély hiánya miatt gyengén funkcionáló erdősáv szélnek kitett oldalán egy műanyag hálót érdemes kihúzni, és intézkedni kell az aljnövényzet és a szegélyek mielőbbi pótlásáról.

Szántóföldeket elválasztó többszintes védősáv (Fotó: Papp Tibor)

A megfelelő méretű hóékék mezőgazdasági célra is alkalmassá tehetők, így kevesebb kaszálás szükséges. A hosszú távú fenntartás során az erdősávokat védeni kell a zavaró tényezőktől (vad, emberi bolygatás). Ennek leghatékonyabb módja az árkolás, és a lehető leggyorsabban sűrű, bokros szegély kialakítása. Az erdősáv szélén történő árkolás ugyanakkor jelentősen csökkenti a felszínközeli gyökérrendszer káros kompetitív hatását is.

SZERSZÁMOK ÉS GÉPEK

- Ápolás (fűkaszák, sarló, permetezőgép, borona)
- Gallyazás (motorfűrész)
- Kitermelés (motorfűrész, harveszter)

Áttörés a Balaton körüli kerékpárutat védő és határoló védősávban (Fotó: Vityi Andrea)

IDŐSZAK ÉS GYAKORISÁG

A talajművelések száma a helyi viszonyoktól függ. Kézi vagy gépi talajművelést az első két vegetációs időszakban általában évente 3-4-szer végeznek, ezt követően évente 2-3-szor legalább a gyéritésig. Vegyszeres gyomirtás: szükség esetén különösen ajánlott a talaj gépi művelésének kiegészítésére, különösen tarackbúzával (*Agropyron repens*) borított területeken. Az első művelést a telepítést követő 3-4 napon belül kell elvégezni, ekkor sorok közötti rotálást hajtanak végre a telepítés során letaposott talaj fellazítása érdekében. Az őszi ültetések talaját tavasszal tanácsos boronálni.

GAZDASÁGI ADATOK

A fás védősávok sok szempontból fontosak a szántóföldi növények számára. Egyrészt a megfelelő szerkezetű és irányú védősávok a szél mérséklésén keresztül a haszonnövények számára kedvező módon befolyásolják a mikro- és mezoklimát, így növelik a terméshozamot. A csökkenő légmozgás hatására kisebb mértékű lesz a talaj és a növények párologtatása, így javul a talaj vízgazdálkodása, és a növények kevesebb energiát fordítanak a vízvesztés kompenzálására szolgáló vízfelvételre. Ugyanakkor a csapadékeloszlás is kedvezőbbé válik, ami egyenletesebb terméshozamot eredményez.

A szél komoly mechanikai károkat okozhat, de védősávok segítségével a defláció jelentősen mérsékelhető, megakadályozva i) az értékes feltalaj és magtakaró réteg elvesztését és ii) megelőzve a széltörést és a búza szélnyomás miatti „elfekvését”.

GYAKORLATI PÉLDA

Valaha-tanya

A védőzóna a teljes terület körül vegyes összetételű. Az ökológiai előnyök mellett a sokféleség segíti a pufferzónában a környezeti és emberi hatások mérséklését is. A fafajok közül az állomány fő alkotóeleme az akác, amihez mellékfafajként tölgy, bükk, hárs és virágos kőris társul. A többszintű növényzet megfelelő védelmet nyújt (például az elsodródó vegyi anyagok ellen); a cserjeszintben az orgona és a bodza a legjellemzőbb. Az orgonát részben viszonylag sűrű, lombhullató levélzete miatt, részben azért választották, mert a helyi hagyomány szerint orgona nő mindenütt az utak mentén.

A védősáv többféle kiegészítő célt szolgál:

- A fák és cserjék virágait és gyümölcseit szörpkészítéshez használják (akác, bodzabogyó).
- Teljes mértékben kielégíti a gazda tüzelőigényét. Aprítás után a tüzelővel kemencét fűtenek.
- Különböző fajok biztosítanak állandó táplálékforrást a méhek számára, a beporzásnak köszönhetően pedig nő a gyümölcshozam.
- A zöldnyesésből származó lombot és a széltörésből keletkező hulladékfa egy részét kiegészítő takarmánnyként fogják hasznosítani a farm jószágállománya számára.

A védősávok jelentősége | Crop | agupdate.com

Sövények és szélfogó sávok többcélú használata |

http://agroforestry.net.eu/wp-content/uploads/2019/10/20190804_factsheet_36_en_web.pdf

Kovács Klaudia és Vityi Andrea
University of Sopron, Co-operational
Soproni Egyetem Kooperációs Kutatási
Központ Nonprofit Kft.
9400 Sopron, Magyarország
Bajcsy-Zs. u.4.
klaudivovacs@gmail.com |
vityi.andrea@uni-sopron.hu

agroforestrysystems.eu

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

